

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ระหว่างหมู่บ้านที่พบอุบัติการณ์ของโรคสูง และหมู่บ้านที่ไม่พบโรคไข้เลือดออก ในอำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาเปรียบเทียบ (comparative descriptive study) เพื่อจะได้นำผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของจังหวัดอุตรดิตถ์

ประชากร และ กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ แกนนำสุขภาพประจำครอบครัวที่ผ่านการอบรมตามหลักสูตรของกระทรวงสาธารณสุข หลังคาเรือนละ 1 คน จาก 2 หมู่บ้าน คือ

1. หมู่บ้านที่พบอุบัติการณ์ของโรคสูงที่สุดในอำเภอน้ำปาด ปี 2545 (จากการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอน้ำปาด) คือ บ้านม่วง หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านฝาย อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 402 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ เครอจี และ มอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 cited in Bernard H.R., 1994, p. 79) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ซึ่งจากการประเมินความรู้ของประชาชนในเรื่องโรคไข้เลือดออกของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอน้ำปาด ปี 2545 พบว่า ประชาชนมีความรู้สูงถึง ร้อยละ 90 จึงใช้ค่า $P = 0.1$ จะได้กลุ่มตัวอย่าง 102 คน จึงปรับเป็น 110 คน

2. หมู่บ้านที่ไม่พบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2542- 2545 (จากการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอน้ำปาด) คือ บ้านห้วยไคร้ หมู่ที่ 2 ตำบลแสนตอ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 364 คน เป็นกลุ่มเปรียบเทียบโดยใช้สัดส่วน 1 : 1 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 110 คน

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มแบบเป็นระบบ (systematic sampling) จากเลขที่บ้านตามทะเบียนของสถานีอนามัย โดยการจับสลากเลขที่บ้านเพียง 1 หมายเลข เป็นเลขที่เริ่มต้นแล้วนับทุกลำดับที่ 3 จะได้หมู่บ้านละ 110 คน การกำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

(1) เป็นแกนนำสุขภาพประจำครอบครัวที่ผ่านการอบรมตามหลักสูตรของกระทรวงสาธารณสุข

(2) มีอายุตั้งแต่ 20-60 ปี ทั้งเพศชายและเพศหญิง

(3) มีความสามารถในการสื่อสารและเข้าใจภาษาไทยได้ดี

(4) ยินดีให้ความร่วมมือในการศึกษา

(5) ต้องอาศัยในหมู่บ้านอย่างน้อย 1 ปี

(6) เป็นผู้ที่มีสติสัมปชัญญะในขณะสัมภาษณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์ ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส สถานะทางครอบครัว จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่จริงในบ้าน ระดับการศึกษา อาชีพหลัก และการมีบทบาทต่อชุมชน มีจำนวน 8 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ได้แก่ การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรค การรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้ประโยชน์ที่จะได้รับ และการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติ เป็นคำถามปลายปิด ให้เลือกตอบ ใช่ ไม่ใช่ และไม่แน่ใจ มีจำนวน 22 ข้อ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล เป็นคำถามปลายปิดให้เลือกตอบ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบประเมินค่า (rating scale) ใช้วิธีการวัดของ Likert ปรับปรุงการวัดเป็น 3 ระดับ คือ มีส่วนร่วมในทุกครั้ง บางครั้ง และไม่เคย มีจำนวน 25 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การหาความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ผู้ศึกษาสร้างแบบสัมภาษณ์แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความครอบคลุม ความชัดเจนและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ เถกเถียงในการให้คะแนน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมก่อนนำไปใช้จริง

2. การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) ผู้ศึกษาได้นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับประชาชน บ้านห้วยหูด หมู่ที่ 3 ตำบลแสนตอ อำเภอน้ำป่าด จังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับบ้านห้วยไคร้ หมู่ที่ 2 ตำบลแสนตอ อำเภอน้ำป่าด จังหวัดอุตรดิตถ์ ลักษณะภูมิประเทศ อาชีพ การดำรงชีวิต เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมคล้ายคลึงกัน จำนวน 30 คน แล้วนำไปทดสอบความเชื่อมั่น ในส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.77

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจากบ้านม่วง หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านฝาย และบ้านห้วยไคร้ หมู่ที่ 2 ตำบลแสนตอ อำเภอน้ำป่าด จังหวัดอุตรดิตถ์ ระหว่างวันที่ 28 เมษายน ถึงวันที่ 10 พฤษภาคม 2546

วิธีการจัดเก็บข้อมูล มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้ศึกษานำหนังสือแนะนำตัวและขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ไปติดต่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุตรดิตถ์ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอน้ำป่าด สถานีอนามัยบ้านฝายและสถานีอนามัยบ้านห้วยไคร้ เพื่อขออนุญาตเข้าไปดำเนินการศึกษาในพื้นที่
2. ผู้ศึกษาแนะนำตัว เพื่อขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างพร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษาครั้งนี้
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนด
4. นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบจำนวน ความสมบูรณ์ ความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูล ลงรหัส และนำไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window ใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป นำมาวิเคราะห์หาค่าจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก นำมาวิเคราะห์หาค่าจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน คือ ถ้าตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่แน่ใจไม่ได้คะแนน สำหรับข้อคำถามที่เป็นด้านลบ ถ้ากลุ่มตัวอย่างตอบว่า ใช่ หมายถึงการรับรู้ไม่ถูกต้องจะไม่ได้คะแนน มีข้อคำถาม 22 ข้อ คะแนนเต็ม 22 คะแนน

3. ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก นำมาวิเคราะห์หาค่าจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีข้อคำถาม 25 ข้อ มีคะแนนเต็ม 50 คะแนน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

การมีส่วนร่วมทุกครั้ง	ให้	2	คะแนน
การมีส่วนร่วมบางครั้ง	ให้	1	คะแนน
ไม่เคย	ให้	0	คะแนน

การเปรียบเทียบการรับรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ใช้ Chi-square, Fisher's exact test ในกรณีที่จำนวนช่องตารางมีข้อมูลน้อยกว่า 5 มีจำนวนมากกว่าร้อยละ 20 ของจำนวนช่องตารางทั้งหมด และ Independent t-test กำหนดระดับนัยสำคัญเท่ากับ 0.05 โดยได้ทำการทดสอบการกระจายของข้อมูลก่อนจึงนำมาหาค่าทางสถิติ